

The treatise *Xusrō son of Kavād and a Page*

husrav ī kavādān ud rēdak-ē

سرفصل ۱ - ویرایش ۱۳۳۱ و ۱۳۳۲

The treatise *husrav ī kavādān ud rēdak-ē* (HKR) relates the story of a princely orphan from the district of Ēranvinārdkavād. The main part of it consists of questions and answers between king Husrō I (531-579 A.D.) and the Page.

From the original text only an incomplete Pārsīg version is extant.¹ There exists an Arabic version (preserved in the book of (ثعالبي) based on our treatise which however places the story in the time of Husrō II (590-628 A.D.).² There exists also a Persian version based on the Arabic version (preserved in the book of (عوفی)³.

The frame story (only in the existing Pārsīg version):

The name of the page is Vāspuhr (in the Arabic version he is called X^vašārzōg; but in the Pārsīg version, 19, 125, x^vašārzōg is used as an attributive appellation meaning ‘with fine desires, ambitious’). The page relates to the king that he was from a renowned princely family, but his father died when he was yet a child. His mother put him to the training school (*frahangestān*). He became well trained in all kinds of knowledge. He learned Avesta by heart, and studied the Zand –this shows that the page completed his education before the “pact of Husrō”. He became well versed in fine literature, calligraphy, scribeship, philosophy,

---

¹ . D.J.M. Jamasp-Asana, *Pahlavi Texts*, I, Bombay, 1897, 27-38; Supplément persan 2044 (Bibliothèque Nationale de France), 30-39.

J.M. Unvala, *Der Pahlavi Text „Der König Husraw und sein Knabe“*, Wien, 1917 ; *The Pahlavi Text „King Husrav and his boy“*, Paris, 1921.

D. Monchizadeh, “Xusrōv ī Kavātān ut Rētak”, *Monumentum Georg Morgenstierne* II, Acta Iranica 22, Leiden, 47-91.

Š. Kia, “Sur quelques termes de « Xosrow et son page »”, *Homage universel*, Acta Iranica 3, Leiden, 1974, 209-19.

J. Duchesne-Guillemin, « Le texte pahlavi Xosrow et son page et les origines de l’amour courtois », *Monumentum Nyberg*, Acta Iranica 4, Leiden, 1974, 209-14.

م. معین، “خسرو قبادان و ریدک وی”، آموزش و پرورش، ۱۳۲۳ (مجموعه مقالات، ۱، تهران، ۱۳۶۴، ۸۰-۱۰۲).

م. نوایی، “نکته ای چند در باره تصحیح و ترجمه متن پهلوی خسرو قبادان و ریدک از اونوالا”، نشریه دانشکده ادبیات تبریز، ۷، ۱۳۳۴ (مجموعه مقالات، ۱، ۲۵۳۵، ۱۱۲-۹۷).
ابراهیم میرزای ناظر، “خسرو قبادان و ریدکی”، فروهر، ۳ و ۴ / ۱۳۷۱، ۱۳-۶.

² . H. Zotenberg, *Histoire des rois des Perses par Al-Tha‘ālibī* (غر، ثعالبي)، Paris, 1900, 705-711. (اخبار ملوک الفرس

تاریخ ثعالبی، م. فضائی، تهران، ۱۳۶۸، ۴۴۷-۴۵۴).

³ . This version which is found in two manuscripts of the جوامع الحکایات has been made known by D. Kargar.

داریوش کارگر، “حکایت ندیم خوش آرزو. برگردانی کهن از خسرو قبادان و ریدگ”، نامه ایران باستان، سال دهم، ۱-۲، ۱۳۸۹، ۵۱-۱۷.

rhetoric, astronomy and astrology, musical education; he was a champion in riding, archery, javelin throwing, wrestling; and he was superior in playing various games such as chess and backgammon and eight-feet⁴ to his comrades. However, after the death of his mother he became indigent and miserable. He wished the king to take his situation into consideration, and test his learning.

The main part consists of questions and answers. The page answers to the questions of the kings as to the best in various topics:

The finest food (P^{ārsig} 1, Ar^{abic} 1);

The finest and the most savoury of the dishes prepared from quadrupeds (P 1, Ar 2);

The most savoury of the finest foods (Ar 3);

The finest and the most savoury of the dishes prepared from fowls (P 2, Ar 4);

The finest cold-meat-foods (P 3, Ar 5);

The most tender of the meats laid in gelée (P 4, Ar 6);

The best and finest sweetmeats (P 5, Ar 7);

The finest (fruit) jams and preserves (P 6)

The finest shell-fruits (P 7, Ar 9);

The best and finest wines (P 8, Ar 8);

The best entertainers (P 9);

The seven things which accompany the wine(-drinking) (P 10);

The most sweet-scented flowers (P 11, Ar 10-11);

The scent of the flowers (P 11, Ar 12);

The perfume of the Paradise (Ar 13);

---

⁴ . *aṣṭpāy*, game played on a board of 8 times 8 cells (Skt. *aṣṭāpada*, board of eight [times eight] cells on which the game of chess, *caturāṅga*, is played, chessboard).

The best music and the finest musical instruments (Ar 14, 15);

The most agreeable water (drink) (Ar 16);

The most elegant and the finest clothes (Ar 17);

The softest cushion/ bed (Ar 18);

The best woman (P 12, Ar 19);

The best riding animals (P 13);

Conclusion: The king approved the page and ordered to award him.

The tale of the boy who was sent to capture two lions and his adventure with a beautiful woman and his not fulfilling the desire of sleeping with the woman is certainly annexed by the scribe who has given the abridged version of the original Pārsīg treatise.

Raham Asha

mihr rōz ī ādar māh ī 1379 yazdegirdīg (April 1, 2010)

Text
mādayān

ped nām ī yazdān

(1) ērān-vinārd-kavādīg rēdak-ē vāspuhr nām, dast ērkaš, pēš šāhān šāh ēstād ; (2) u-š stāyišn ud āfrīn vas kird ; (3) u-š guft kū :

« šāhān šāh anōšag ud jāyēdān, haft kišvar x^vadāy, ud kāmaghanzām bēd ! (4) framāyed niyūšīdan ! dūdag kē an aziš būd ham, āzādīh yazdān ud niyāgān ī ašmā rāy, hamāg nāmīg ud tuvāngar ud kāmagzīvišn būd hem. (5) u-šān xīr ped abāyist ī x^vēš ēstād. (6) u-m ōy ī pidar ped aburnāyīh bē vidurd, ud mādar kē an pus būd ham, bē ⁵xman enyā anī pus nē būd. (7) ⁶xaz hān bahrag rāy, ped sūr ī pidar, pārag ī stabr ud x^varišn ī gōnag gōnag, ud brahm ī xūb ud cābuk ud nēk dāšt ham. (8) ped hangām ō frahangestān kirdan dād (frēstīd)⁷ ham ; u-m ped frahang kirdan saxt avištāft ham. (9) u-m yašt ud hādōxt ud bayān yasn⁸ ud jud-dēv-dād hērbedīhā varm, gyāg gyāg zand niyūšīd ēstād. (10) u-m dibīrīh ōn kū xūb-nibēg ud ray-nibēg, bārīg<-vēnišn⁹ ud dānišn-kāmag¹⁰ ud xrad-dōst¹¹ ud frazānag-soxan ham. (11) u-m asvārīh ud kamānvarīh¹² ōn kū ped farrox abāyed dāštan hān dad kē tar asp sar ī man andar tuvān vidārdan. (12) u-m nēzagvarīh ōn kū ped vadbaxt abāyed <dāštan> hān asvār kē ped asp ud nēzag ud šamšēr ō hamrānīh ud hamnibardīh ī man āyed. ud pez asprēs cōgān-āvāy ud gōy-damān abar-sāg¹³-āxēz¹⁴ azēr tang¹⁵ ud ped sar asp abar gōyīhā¹⁶ ēdōn zanam cōn rōygar-ē kē (ka)¹⁷ cakuc ud pehikān hamāg abar

⁵ . سد /man/.

⁶ . سد سوس رسلو سد /az hān bahrag rāy/.

⁷ . سد (SP) دād /dād/.

⁸ . سد /bayān yasn/. Cf. ZVY 7.22 hādōxt ud bayān yasn.

⁹ . Cf. DD 0.24 bārīgvēnišnān ud dārmagdānišnān.

¹⁰ . Cf. the treatise Pus ī dānišngāmag.

¹¹ . سد سد. For the pair of dānišn ud xrad, cf. DGO. For the love of wisdom (xrad-dōšagīh), cf. Dk iii, M 67. Cf. also PDK 4 pid ī dānāgīh-dōst.

¹² . سد.

¹³ . Cf. TD2, 422 سد سد.

¹⁴ . سد سد سد سد سد سد سد سد سد سد.

¹⁵ . سد سد rendered by Arab. تحت مجزم. See

عيون الأخبار الدينوري، بيروت، ١٤٢٤/٢٠٠٣، كتاب الحرب، ٢١٧.

¹⁶ . سد سد سد سد.

¹⁷ . سد سد سد سد.

ē gyāg pēdāg (×pehikōbāg)¹⁸. (13) ped ×cang ud¹⁹ vin ud barbut ud tambūr ud kinnār, ud harv srōd ud cigāmag, pez peyvāzag guftan ud pāyvāzīg kirdan avestād mard ham. (14) ×pez²⁰ tis ī stāragān ud abāxtarān ēdōn andar šud ham kū avēšān kē andar hān pēšag hend hamāg andar man tis-ē x^vār hend. (15) ud ped catrang ud nēvardašēr ud aštpāy kirdan az hamālān frāzdar ham. (16) pez zamb²¹ ī do-ēvēnag bastan rāy azēr ī rah (×brāh) ī²² vindādgušnasp ništyam. (17) bē nūn dūdāg višuft ud nizār ud tabāh bē būd, ud mād-iz ped vaxt (baxt)²³ šud. (18) ka-tān ped yazdān-pahlumīh sahed, ped tis ī man framāyed nigerīdan !

*

(19) šāhān šāh ō rēdak guft kū : ka tū rēdak ēdōn x^vašārzōg hē, u-t xōg ped x^varišn ī x^vaš ud brahmāg ī xūb ud cābuk andar būd ēsted, bē gōb kū : x^varišn-ē kadām x^vaštar ud ped-mizagdar ?²⁴

(20) gōbed rēdak kū : anōšāg haft kišvar x^vadāy, kāmaghānzām, framāyed šnūdan²⁵ : x^varišn-ē hān x^vaštar ud pedmizagdar ī andar gušnagīh²⁶ ud tandrustīh ud abēbīmīh x^varend.

(21) bē hān pedmizagdar : vahīg ī domāhag kē ped šīr ī mādar ud hān-z ī gāv parvard ēsted, rūdan, ambarag ka abāg ābkāmag ud kāmag hannūd x^varend ; ayāb sēn ī gāv frabih ped spēdbāg xūb puxtān, ped šakar ud tabaržad x^vardan.

(22) šāhān šāh pessannīd u-š ped rāst dāšt.

¹⁸ . 𐬨𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬀 /pēdāg/.

¹⁹ . 𐬀𐬎𐬎𐬀𐬎𐬀 . Cf. DA 48₁₀₁₋₂ cang ud vin ud kinnār ud barbut ud tambūr.

²⁰ . 𐬨𐬀𐬎𐬎𐬀 /pez/.

²¹ . 𐬀𐬎𐬎𐬀.

²² . 𐬀𐬎𐬎𐬀.

²³ . 𐬀𐬎𐬎𐬀 . Cf. Inscr. from Iqlīd (& Inscr. Kāzerun II) *ped baxt šud* 'he/ she went to his/ her fate, deceased'.

²⁴ . See Zafarnāma:

گفتم: کدام نان خورش بهتر است؟ گفت: شیربرنج و گوشت.

گفتم: کدام گوشت عزیزتر است؟ گفت: گوشتِ گوسفند. ظفرنامه، کتاب که پادشاه نوشیروان

عادل به بوزرجمهر وزیر خود فرمود (خدابخش لایبرری، ۲۰۳۱، ۵)

²⁵ . 𐬀𐬎𐬎𐬀.

²⁶ . 𐬀𐬎𐬎𐬀 (SP) /juvānīh?/.

(23) didīgar framāyed pursīdan kū : murv-ē kadām x^vaštar ud pedmizagdar ?

(24) gōbed rēdak kū : anōšāg baved ! ēn and murv hamāg x^vaš ud nēk : (25) frašmurv, pōr, karak, tadar, tihūg, spēddumbag, sūrparrag, ud sī, ud sīt, ud cakōk, ud sī ī parvardag, ud kulang ī gušn²⁷, ud carz ī tīrmāhīg, ud kabkanjīr, ud xašēnsār, ud murvābīg. (26) bē abāg kark²⁸ ī kadagīg ī juvān²⁹ kē ped šāhdānag ud ārd ī javēn³⁰ ud rōvn ī zētān parvard ēsted tāxtan ranzag kirdan. pēš ped rōz-ē kuštan, rūdan, ped pāy-ē āgustan ; ud rōz ī didīgar ped gardanāg ud sōrābag brištan. az hān x^vmurv hān ī pušt³¹ x^vaštar, ud az pušt hān x^vaštar ī ō dumb nazdīgdar.

(27) šāhān šāh pessannīd u-š ped rāst dāšt.

(28) sidīgar framāyed pursīdan kū : az hān ī ped afsard nihend gōšt-ē kadām x^vaštar ?

(29) gōbed rēdak kū : anōšāg baved ! ēn and gōšt hamāg³² x^vaš ud nēk : (30) gāv ud gōr ud gavazn ud varāz ud uštar kavādak ud gōdar ī ēksālag ud gāvmēš ud gōr ī kadagīg ud xūk ī kadagīg. (31) bē abāg x^vgōdar³³ ī gušn kē ped aspast ud jō parvard ēsted, ud pīh dāred, u-š ped sik ī truš rōnend, ud cāšnīg ēvēnīhā dahend, u-š pušt ped halām nihend, <ēc afsard pehikār nēst,> afsard ī hān veh ud x^vaštar.

(32) šāhān šāh pessannīd u-š ped rāst dāšt.

(33) cahārum framāyed pursīdan kū : xāmiz-ē kadām tarundar ?

---

²⁷ . 𐭮𐭥𐭮 (𐭮𐭥𐭮 SP) /juvān?/.

²⁸ . 𐭮𐭥𐭮.

²⁹ . 𐭮𐭥𐭮 /juvān/. kark ī kadagīg ī juvān, cf. Arab. version الدجاج الفتى.

³⁰ . 𐭮𐭥𐭮 𐭮𐭥𐭮.

³¹ . 𐭮𐭥𐭮 𐭮𐭥𐭮.

³² . 𐭮𐭥𐭮 𐭮𐭥𐭮.

³³ . 𐭮𐭥𐭮 /gōr/ (gōdar?). Cf. Arab. version: لحم المعاجيل. See also Bērōnī:

"هلام: صاحب المشاهير: طعام يتخذ من لحم العجل بجلده.: الصيدنة، ١٠٩٨.

(34) gōbed rēdak kū : anōšāg baved ! xāmiz-ē xargōš tarundar ; ud <hān ī> asperōd hubōydar ; ud vušmvar³⁴ pedmizagdar ; ud sar³⁵, ī <ast> tar³⁶, hugugārdar. (35) bē abāg āhūg ī māyag ī starvan kē afsard ēsted ud pīh dāred, ēc xāmiz pehikār nēst.

(36) šāhān šāh pessannīd u-š ped rāst dāšt.

(37) panzum framāyed pursīdan kū : rōvnx^vardīg-ē kadām veh ud x^vaštar ?

(38) gōbed rēdak kū : anōšāg baved ! ēn and rōvnx^vardīg hamāg x^vaš ud nēk : (39) ped hāmin hān ī lōzēnag ud gōzēnag ud gōzafrišag ud carbafrōšag ud carbangust kē az carz ayāb az hān ī āhūg kunend ped rōvn ī gōz brēzend. (40) ped zimestān hān ī lōzēnag ud šiftēnag ud vafrēnag ped tabar zad ud gišnīz ud ×ābvard³⁷. (41) bē abāg pālūdāg³⁸ ī az āb ī sēb ī mayx^vaš³⁹ kird ēsted ēc rōvnx^vardīg pehikār nēst.

(42) šāhān šāh pessannīd u-š ped rāst dāšt.

(43) šašum framāyed pursīdan kū : hambag-ē kadām x^vaštar ?

(44) gōbed rēdak kū : anōšāg baved ! ēn and hambag hamāg x^vaš ud nēk : (45) xiyārvādrang ka abāg pōst x^varend, beh, ud singabēr-z⁴⁰, ud halīlag, ud gōz ī tarun, ud vādrang, ud vahman ī spēd. (46) bē abāg singabēr ī cīnīg ud halīlag ī parvardag ēc ambag pehikār nēst.

(47) šāhān šāh pessannīd u-š ped rāst dāšt.

³⁴ . ܕܘܫܘܢܝܢ. Cf. Kurd. kara-vara/ kara-vala ‘quail’.

³⁵ . sar (sarīzag, Pers. سر یچه ‘wagtail ≈ Arab. صعوه).

³⁶ . tar (Pers. تر ≈ Arab. صعوه).

³⁷ . ܕܘܫܘܢܝܢ. Cf. Syr. ܕܘܫܘܢܝܢ, Arab. ماء الورد. See Bērōnī:

"حمزة: الذي يتخذ منه ماء الورد بفارس يستقى آزادكل." الصيدنة، ١٠٧٢.

³⁸ . ܕܘܫܘܢܝܢ (SP ܕܘܫܘܢܝܢ). Cf. Arab. version: ثم الفالودج بالسكر والعسل.

³⁹ . ܕܘܫܘܢܝܢ ܘܕܘܫܘܢܝܢ. Pers. mayx^vaš ‘bitter-sweet (fruit), sweet and sour’ (ميخوش: به معنی ترش و شیرین باشد. برهان)

⁴⁰ . ܕܘܫܘܢܝܢ.

(48) haftum framāyed pursīdan kū : dānēnag-ē kadām
x^vaštar ?

(49) gōbed rēdak kū : anōšāg baved ! ēn and dānēnag hamāg
x^vaš ud nēk : (50) anārgēl ka abāg šakar x^varend, ped hindūg
nārikēla x^vānend, ud ped pārsīg gōz ī hindūg x^vānend ; (51)
bistag gurgānīg ka ped sōrābag brēzend ; nax^vad ī tarun ka
<abāg> ābkāmag x^varend ; (52) xurmāg ī hērtīg kē ped gōz
āgand ēsted ; bistag tarun ; šiftālōg ī armanīg ; balūt ud šāhbalūt
<ped> šakar ud tabarзад. (53) bē hamvār abāg šāhdānag ī
syārazūrīg kē ped pīh ī pāzan brišt ēsted ēc dānēnag pehikār
nēst. cē x^vaš ped x^vardan, hubōy ped dahan, hugugār⁴¹ ped
eškambag, x^vpez⁴² hān kār frāzdar.

(54) šāhān šāh pessannīd u-š ped rāst dāšt.

(55) aštum framāyed pursīdan kū : may-ē kadām veh ud
x^vaštar ?

(56) gōbed rēdak kū : anōšāg baved ! ēn and may hamāg
nēk ud x^vaš : (57) may ī kenīg⁴³ ka nēk vīrāyend ; ud may ī
harēvag ; ud may ī marvrōdīg ; ud may ī bustīg ; ud bādag ī
halvānīg. (58) bē hamvār abāg may ī āsūrīg ud bādag ī vāzrangīg
ēc may pehikār nēst.

(59) šāhān šāh pessannīd u-š ped rāst dāšt.

(60) nōhum framāyed pursīdan kū : huniyākkar-ē kadām
x^vaštar ud veh ?

(61) gōbed rēdak kū : anōšāg baved ! ēn and huniyākkar
hamāg x^vaš ud nēk : (62) cangsrāy ud vīnsrāy ud kinnārsrāy ud
surābīgsrāy ud mustagsrāy ud tambūrsrāy ud barbutsrāy ud
nāysrāy ud dumbaragsrāy ; ud ...⁴⁴ ; rasanvāzīg ud zanjīrvāzīg
ud dārvāzīg ud mārīvāzīg ud cambarvāzīg ud tigrvāzīg ud
tāsvāzīg ud vannagvāzīg ud andarvāyvāzīg ; karmīrsrāy ud

---

⁴¹ . ۳۳۰ و ۳۳۱ .

⁴² . ۳۳۱ و ۳۳۲ .

⁴³ . Pers. باده، بکر ≈ /may kenīg/ 'virgin wine' /س-و ورو . Cf. Burhān :

بکر پوشیده روی: کنایه از شرابی است که آن را هنوز از خم بر نیاورده باشند.

⁴⁴ . ۳۳۱ و ۳۳۲ /syāh...?/ .

(74) hērīg ī suxr <bōy> ēdōn cōn bōy ī dōstān.

(75) ud hērīg ī zard bōy ēdōn cōn <bōy ī> zan ī āzād ka nē rūspīg.

(76) kāpūr<-bōyag> bōy ēdōn cōn <bōy ī> dastvarīh.

(77) saman ī spēd bōy ēdōn cōn bōy ī fraزندān.

(78) ud saman ī zard bōy ēdōn cōn bōy ī zan ī āzād ka nē rūspīg.

(79) sūsan ī spēd bōy ēdōn cōn <bōy ī> dōstīh.

(80) marv ī ardašērān bōy ēdōn cōn bōy ī ×mādarān.⁵²

(81) ud marv ī spēd bōy ēdōn cōn bōy ī pidarān.

(82) vanafšag bōy ēdōn cōn bōy ī kenīzagān.

(83) šāhsprahm bōy ēdōn cōn bōy ī grāmīgān.

(84) murd bōy ēdōn cōn <bōy ī> dahebedān.

(85) nīlōpal bōy ēdōn cōn bōy ī tuvāngarīh.

(86) marzangōš bōy ēdōn cōn bōy ī bizeškīh.

(87) spēdag bōy ēdōn cōn bōy ī vēmārān.

(88) palangmušk bōy ēdōn cōn bōy ī vayūg.

(89) kōbal bōy ēdōn cōn <bōy ī> husravīh.

(90) nastaran bōy ēdōn cōn <bōy ī> zan ī pēr.

(91) muz⁵³ ka nē viškōbed <bōy> ēdōn cōn <bōy ī> zankāmagīh ; ud ka viškufst ēsted bōy ēdōn cōn bōy ī grāmīgān.

(92) sīsīambar bōy ēdōn cōn <bōy ī> āzādagīh.

---

⁵¹ . Cf. Arab. version: ورائحة النرجس كرائحة الشباب .

⁵² . مَادَار /mādar<ān>/. See Bērōnī:

"وفى كتاب صهاربخت مروردشيران وهو بوى ماذران. "الصيدنة، ۳۳. "الخزاي بالفارسية اروانه وماذران بوى اى رائحة المهات. " ۳۸۱

⁵³ . موز /muz/ 'Glycrrhiza glabra'. See Bērōnī:

"سوس: بالهندية مهلت، وبالسنجيزية موژ. ومجوس سجستان يسمونه بوى هيريدان... "الصيدنة، ۵۷۷.

(93) bōy ēn hamāg sprahmīhā andar jāsmīn tis-ē x^vār, cē<-š>
bōy ō bōy ī x^vadāyān māned.

(94) šāhān šāh pessannīd u<-š> ped rāst dāšt.

(95) dvāzdahum framāyed pursīdan kū : zan-ē kadām veh ?⁵⁴

(96) gōbed rēdak kū : anōšāg baved ! zan-ē hān veh ī ped
menišn mard-dōst ; u-š ...⁵⁵ bālāy meyanjīg ; u-š var pahn, sar,
kūn ud gardan hambast ; u-š pāy kutāh ; ud meyan bārīg, ud
azēr-pāy višādag ; ud angustān dagrand ; u-š hannām narm ud
saxt ud āgand ; ud behīg pestān ; u-š nāxun vafrēn ; u-š gōnag
anārgōn ; u-š cašm vādām-ēvēn ; ud lab vissadēn⁵⁶ ; ud brūg
tāgdēs ; <ud dandān> spēd tarun ud x^vašāb⁵⁷ ; ud gēsūg syā ud
rōšn⁵⁸ ud drāz ; ud ped vistarg ī mardān soxan nē ašarmīhā
gōbed.

(97) šāhān šāh pessannīd u-š ped rāst dāšt.

(98) sezdahum framāyed pursīdan kū : bārag-ē kadām veh ?

(99) gōbed rēdak kū : anōšāg baved ! ēn and bārag hamāg
nēk : asp ud astar ud uštar tazag ud stōr ī byaspānīg. (100) bē
hamvār abāg bārag ī šabestānīg ēc bārag pehikār nēst.

(101) šāhān šāh pessannīd u-š ped rāst ud xūb dāšt.

(102) šāhān šāh guft kū : tū vas māyakkāmag hē !

---

⁵⁴ . Cf. Tajārib al-Umam (تجارب الأمم), 1, 248-49 (131-32). The Pārsīg
version is more in concord with the description in Miskawayh's book than
with the Arabic version.

⁵⁵ . ^سس /abzōnīh rāy/ (SP ^سس /abzōnīg rāy/).

⁵⁶ . See Gurgānī:

”به بوسیدند هر دو ارغوان را

پس آن گه بسدین نوشین لبان را.” ویس و رامین، ۵۰: ۲۷.

⁵⁷ . See Gurgānī:

”به زیرش ویس بانو چشمه، آب

لبانش نوش و دندان در خوشاب.” ویس و رامین، ۶۹: ۳۵.

⁵⁸ . ^سس (SP ^سس).

(103) rēdak guft kū : anōšag baved mardān pahlum ! az hān dah-hazār kenīzag⁵⁹ ī andar maškabarzēn⁶⁰ ī tō hend, ēnēšān kāmāg ī ēnēšān tis bannag abarš rāmistan ī ašmāh rāy guft.

(104) šāhān šāh pessannīd u-š ped rāst dāšt.

(105) pas šāhān šāh ō māhusrav ī anōšusrōg framūd kū : jār-ē ped tis ī ēn rēdak abar rased, dvāzdahhazār drahm ī purr dahed, ud tis ī ēn rēdak guft harv rōz ped uz māyišn abar rased, harv rōz x^varišn ī ēn rēdak guft ārāstag ud virāstag pēš amā dāred (āvared) dā abar rasem. (106) u-š harv rōz cahār dēnār framūd dādan.

(107) pas az hān māhīgān ēvcand rēdak ō dar ī šāhān šāh mad, ud ^xdarsālār⁶¹ rāy ō pēš šāhān šāh frēstīd. (108) u-š ped ^xdībag⁶² ōn nibišt ēstād kū :

anōšag baved mardān pahlum ! az ganz ī dād šāhān šāh, ped pedīxīh ī x^varišn cābuk ud abēāhōg ham. (109) ud ka-tān sahed andar kār ī amā sazāgīhā nigerišn framāyed kirdan.

ud ka andar hān handāzišn šāhān šāh hamāg kird, (110) ^xāx^varr-sālār⁶³ frāz šud, ō šāhān šāh guft kū : anōšag baved mardān pahlum ! āgāh framāyed būdan kū do šagr āmad <hend> kē ^xasp⁶⁴ ramagān az gyāg ī x^vēš spuxt ^xdārend⁶⁵. (111) agar ašmā [abar] sahed, hān šagrān az asp ramagān abāz framāyed dāštan.

(112) šāhān šāh andar zamān rēdak ō pēš x^vāst. u-š guft kū : hunar ud šāyendagīh ī tō abāyed ka hān šagrān (rāy) zīndag ō amā āvared !

---

⁵⁹ . See Nizāmī:

شندیدم ده هزارش خوبروی اند

همه شکر لب و زنجیرموی اند. نظامی، دیوان، خسرو و شیرین، ۱۶۲.

⁶⁰ . 𐭩𐭮𐭥𐭮𐭩𐭮𐭩𐭮𐭩𐭮𐭩𐭮

⁶¹ . 𐭩𐭮𐭥𐭮𐭩𐭮𐭩𐭮𐭩𐭮𐭩𐭮𐭩𐭮𐭩𐭮𐭩𐭮𐭩𐭮 (dar-mān-sālār?) /darsālār/ = darbed.

⁶² . 𐭩𐭮𐭥𐭮𐭩𐭮𐭩𐭮𐭩𐭮𐭩𐭮𐭩𐭮𐭩𐭮𐭩𐭮𐭩𐭮𐭩𐭮 /dibag/ (nibēg?).

⁶³ . 𐭩𐭮𐭥𐭮𐭩𐭮𐭩𐭮𐭩𐭮𐭩𐭮𐭩𐭮𐭩𐭮𐭩𐭮𐭩𐭮𐭩𐭮𐭩𐭮𐭩𐭮 (āxvarestān-sālār?) /āx^varr-sālār/ = āx^varred

⁶⁴ . 𐭩𐭮𐭥𐭮𐭩𐭮𐭩𐭮𐭩𐭮𐭩𐭮𐭩𐭮𐭩𐭮𐭩𐭮𐭩𐭮𐭩𐭮𐭩𐭮𐭩𐭮

⁶⁵ . 𐭩𐭮𐭥𐭮𐭩𐭮𐭩𐭮𐭩𐭮𐭩𐭮𐭩𐭮𐭩𐭮𐭩𐭮𐭩𐭮𐭩𐭮𐭩𐭮𐭩𐭮 /dāred/.

(113) rēdak ped ham zamān šud. (114) andar rāh zan-ē dīd ī vas nēkōg. (115) rēdak bē <ō> hān zan guft kū: agar-t sahed, man rāy hileh dā abāg tō kāmāg vizāram.

(116) zan ō rēdak guft kū: agar hān vināhīhā ī dā imrōz man kird ^xhend⁶⁶ tū bē pedīreh, ud hān kirbagīhā ī tō dā imrōz kird ^xhend⁶⁷ bē ō man abespāreh, tō rāy bē hīlam dā abāg man kāmāg vizāreh.

(117) rēdak andar zamān <az> pēš hān <zan nihuft>, abāz gašt, ud raft, ud hān varan bē nē vizārd.⁶⁸ (118) ō vidār ī šagrān šud, ud ped vidār ī šagrān bē nišast, ud harv do šagr (rāy) ped kamann bē grift, ud zīndag ō pēš šāhān šāh āvurd.

(119) šāhān šāh abd sahist. ō rēdak guft kū: šav, šagrān (rāy) bē ōzan!

ud rēdak šud ud šagrān bē ōzad. (120) pas rēdak ped šahr vazurg marzbān framūd kirdan.

(121) pas az hān āgāhīh ō šāhān šāh rasīd kū: rēdak ō griftan ī šagrān šud, andar rāh zan-ē dīd, bē <ō> hān zan šud, ud zan rāy cē guft, ud hān zan ō rēdak cē pāsox dād, ud rēdak az ānōh frāz raft, ud hān varan bē nē vizārd.

(122) ud šāhān šāh ka-š hān soxan ašnūd, guft kū : hān rēdak vas ped-xrad būd ka hān vināhīhā bē nē pedīrīft <hend>, ud hān varan bē nē vizārd, bē <bē> hišt. (123) hān kē ōy ^xveh⁶⁹ būd.

ka hamāg ēn kārīhā ī guft kird <hend>, (124) rēdak gāh ud pāyag vazurg būd, u<-š> az hān frāz ped nazdīg<īh> ī x^vēš dāšt.

anōšagravān bād husrav ī šāhān šāh ī kavādān, ud hān rēdak ī x^vašārzōg. ēdōn bād!

frazaft ped drod ud šādīh ud rāmišn.

---

⁶⁶ . 𐭪𐭫𐭮 /hem/.

⁶⁷ . 𐭪𐭫𐭮𐭫 /heh/.

⁶⁸ . Cf. Dk vi M 582.

⁶⁹ . 𐭪𐭫𐭮 (SP 𐭪𐭫𐭮).

Text (according to the Arabic version)

mādayān

rēdak ī x^vašārzōg

rēdak ī x^vašārzōg, dahegānzādag, vāspuhr, spasag ī <husrav> abarvēz, kē ped ārāstan ī x^varišn ī x^vaš ud peyrāstan ī tanbahr ī nēkōg ud abāz guftan ī huniyāgīh dūrnāmīg būd.

(1) rōz-ē abarvēz ō rēdak pursīd kū : x^varišn-ē kadām x^vaštar ud husāzdar ud pedmizagdar ?

gōbed [rēdak] kū : hān x^varišn ī andar tandrustīh ud abēbīmīh ud šādmenišnīh ud gursagīh ī saxt abāg dōstān ud hamālān x^varend.

(2) guft kū : zih ! nūn gōb az hān ī caragarzānīgān gōšt-ē kadām x^vaštar ?

gōbed kū : gōšt ī varrag kē ped šīr ī do gōspend parvard ēsted, ud do māh carīd ēsted, ped gardanāg kirdan, ud andar tanūr brištan ; ayāb gōšt ī vahīg ī frabih ped sōrābag puxtān ; ayāb sēn ī gāv ī māyag ī kavādak ī frabih ped sikbāg [xūb puxtān].

(3) guft kū : xūb ! andar x^varišnān ī x^vaš kadām pedmizagdar ?

gōbed kū : mazg [ī astoxān] ud zardag [ī xāyag].

(4) guft kū : az hān ī murvān gōšt-ē kadām x^vaštar ?

gōbed kū : tadarg ī frabih ud kabk ī zimestānīg (/ carz ī tīrmāhīg), ud kabōttar ī kadagīg ī frabih, ud kark ī kadagīg ī juvān kē ped [ārd ī] gannum ud šāhdānag ud rōvn ī zētān parvard ēsted.

(5) guft kū : [az hān ī ped] afsard [nihend, gōšt-ē] kadām x^vaštar ?

gōbed kū : gōšt ī gōdar ped sik ī truš ud spendān ī tund x^vīsēnd ud narm kunend.

(6) guft kū : xāmiz-ē kadām x^vaštar ?

gōbed kū : gōšt ī āhūg ī juvān kē narm ud x^vard ud nāzuk kird ēsted ud ped sik ud spendān ud ābkāmag ud šibēd ud šīr ud šāhzērag ud zērag parvard ēsted.

(7) guft kū : rōvnx^vardīg-ē kadām x^vaštar ?

gōbed kū : afrušag ī ped ārd ī brinj ud šīr ī gāv ud pīh ī āhūg ud šakarpārag kird ēsted ; ud gōzēnag ī ped rōvn ī vādām ud gulāb ; ud lōzēnag ī ped tabarзад [ud gišnīz] ud ābvard ; ud pālūdag ī ped šakar ud angubēn.

(8) guft kū : may-ē kadām x^vaštar ud pedmizagdar ?

gōbed kū : hān ī angūr kē hugōn ud rōšn ud tanuk ud hubōy ud humizag ud zūdgīrišn. ud [ēn and may] veh : hān ī baxlīg, ud hān ī marvrōdīg, ud hān ī pōšangīg, ud hān ī bustīg, ud hān ī gōrīg, ud hān ī kanārizīg, ud hān ī daryamīg. bē abāg may ī āsūrīg ud hān ī katrabulīg ēc may pehikār nēst.

(9) guft kū : dānēnag-ē kadām vehdar ?

gōbed kū : mazg ī vādām ī ārdag ud az pōst vixtag ped šakar [āmixtag] ; ud mazg ī gōz ī hindūg ī tarun ped tabarзад ; ud anārdānag ped ābvard ud gulāb ī hušk ; ud sēb ī sūrīg ayāb kōmišīg ; ud xurmāg ī ⁺hērtīg kē ped vādām āgand ēsted ; kištag ī šiftālōg ī armanīg ; ud trušag ī vādrang ī tabarīg.

(10) guft kū : hubōy urvar-ē kadām x^vaštar ?

gōbed kū : šāhsprahm ī ped dārbōy bōyēnend u-š abar ābvard
peššinzend.

(11) guft kū : anīz ?

gōbed kū : vanafšag ped ambar, ud nīlōpar ped mušk, ud
[viškōb ī] girgir ped kāpūr.

(12) guft kū : abar sprahm bōy cē gōbē ?

gōbed kū : nargis bōy ēdōn cōn bōy ī juvānīh. ud gul bōy
ēdōn cōn bōy ī hamālān. ud šāhsprahm bōy ēdōn cōn bōy ī
frazendān. ud hērīg (/ šabbōy) bōy ēdōn cōn bōy ī dōstān.

(13) guft kū : abar bōy ī vahišt⁷⁰ cē gōbē ?

gōbed kū : agar bōy ī may ī husravānīg ud sēb ī sūrīg ud vard
ī pārsīg ud šāhsprahm ī samargandīg ud vādrang ī tabarīg ud
nargis ī muškīg ud vanafšag ī spāhānīg ud kurkum ī kumīg ud
bōnīg ud nīlōpar ī šēravānīg ud bōy ī segānag ped aštdahan (/
dārbōy ī hindūg) ud mušk ī tubētīg ud ambar ī šīhrīg āmēzē, az
bōy ī vahišt ī ō ahlavān nistūd ēsted abēbahr nē bavē.

(14) guft kū : huniyāgīh-ē kadām vehdar ?

gōbed kū : vāng ī zīh ī ō āvāz māned, ud āvāz ī ō vāng ī zīh.

(15) guft kū : gugānīhā gōb !

gōbed kū : barbit ī cahār-tār, ud cang ī āmādag, ud tambūr ī
kūk-kirdag, ud nāy ī ēvtāg, ud dāyestān ī spāhānīg, ud āvāz ī
nihāvandīg, ud cakāvag ī nēvšābuhrīg, ud harv āvāz ī az ēr brūt
bē nē āyed.

---

⁷⁰ . See Gurgānī :

”جوانی ایزد از مینو سرشت است
مر او را بوی چون بوی بهشت است.” ویس و رامین، ۵۴

(16) guft kū : āb-ē kadām x^vaštar ud pedmizagdar ?

gōbed kū : hān ī xunak āb kē aziš āvāz ī ēx āyed ped kabārag
ī nōg andar tišnagīh ī saxt x^vārdan.

(17) guft kū : vastarg-ē kadām cābuktar ?

gōbed kū : andar vahār hān ī šāhagānīg ud dabīqīg ; ud andar
hāmin hān ī tōzīg ud šaṭāīg ; ud andar pādēz hān ī do-pūdāg ī
rāzīg ud spēdvafī ī marvzīg ; ud andar zimestān hān ī xaz ud
lambar, ud ped sarmāg ī saxt xaz ī dotāg ī kazāgand.

(18) vistarg-ē kadām narmdar ?

gōbed kū : bāliš ī dēbāgīg ī parrāgand ka ēk abar did nihend.

(19) guft kū : zan-ē kadām nēkōgdar ud abāyišnīgdar ?

gōbed kū : hān ī ped dil nišīyed, u-š dōšed, u-š menišn
abāyed. hān vehdar ī [ped dād] andarg keh ud meh, [ped bālāy]
andarg buland ud gišnag, ud [ped pahnāy] andarg kars ud frabih,
hurst, huzihr, hukirb, enīg rāst, brūg tāgdēs, cašm vādāmēvēn,
vēnīg meyānag, lab dārmag ud vissadēn, dahan tang, dandān
x^vašāb, x^vašxannag, zanag gird, gardan ābrēg, gōnag anārgōn,
pōst abrēšumēvēn, gēsūg syā, pestān sēb, meyān bārīg cōn vabz,
aškamb narm, nāfag mag, kūn hambast, pāy kutāh, hubōy,
x^vašāvāz, kamsoxan, ud vasšarm.

šāh xannist ud guft : zihāzih !

u-š framūd kū dvāzdah-hazār dramsang asēm-iš dahend; u-š
gāh ī ōy nazdīg ud grāmīg ud vāspuhragān kird.

Arabic version:

ومنها^{٧١} ريدك خوش آرزو وكان غلاما من ابناء رساء الدهاقين مختصاً بخدمة ابرويز، واعرف الناس بتطبيب الطعوم وتنعيم الجسوم واوصفهم للملاذ.

فساله ابرويز يوماً عن اطيب الطعام ووقفه والده.

فقال: ما تأكله على صحة الجسم وامن السرب وسرور القلب وشدة الجوع مع الاحباب والاصدقاء.

قال: احسنت! فأخبرني عن اطيب لحوم الماشية.

فقال: لحم حمل قد رضع شاتين ورعى شهرين يسمط ويشوى في التنور او لحم جدى سمين يطبخ شورابجا او صدر بقرة بكر سمينة بالسكباچ.

قال: جودت! فأخبرني عن الذ الاطيب.

قال: المخ والمخ.

قال: فأخبرني عن اطيب لحوم الطير.

قال: التدرج السمين والقبع الشتوى و فراخ الحمام المسمنة. والدجاج الفتى المرى بالبر والشهدانج ودهن الزيت.

قال: فأخبرني عن اطيب البوارد.

قال: لحوم العجاجيل الرخصة الرطبة بالخل الثقيف والخردل الحريف.

قال: فأخبرني عن اطيب الخاميز.

قال: لحوم الظباء الفتية الرخصة المشرحة المرققة بالخل والخردل والمرى والشبث والثوم والكرويا والكمون.

قال: اخبرني عن اطيب الحلاوى.

قال: الملبقة بدقيق الارز واللبن الحليب وشحم الظباء والقند ثم الجوزينج بدهن اللوز والجلاب. ثم اللوزينج بالطبرزد ثم الفالودج بالسكر والعسل.

قال: فأخبرني عن اطيب الشراب والده.

---

^{٧١}. من النفائس التي اجتمعت لابرويز.

قال: العنبي الذى جمع حسن اللون وتمام الصفاء ولطافة الرقة وطيب الرائحة وعذوبة الطعم وسرعة
الاحذ وحيره البلخى والمروروذى والبوشنجى والبستى والجورى والقنارزى والدرغى. ولا اختار على
السورى والقطربلى.

قال: فأخبرني عن اجود النقل.

قال: لب اللوز المدقوق والمنقى من قشره بالسكر ولباب جوز الهند الطرىّ بالطبرزد وحب الرمانيين
بماء الورد والجلاب اليابس والتفاح الشامى او القومسى. والرطب الازاد باللوز ومفلق الخوخ الارمنى
وحماض الاترج الطبرى.

قال: فأخبرني عن اطيب المشمومات.

قال: الشاهسفرم المبخر بالند يرش عليه ماء الورد.

قال: ثم ماذا؟

قال: البنفسج بالعنبر والنيلوفر بالمسك وفول الباقلاء بالكافور.

قال: فأخبرني عن روائح الرياحين.

قال: رائحة النرجس كرائحة الشباب. ورائحة الورد كرائحة الاحباب. ورائحة الشاهسفرم كرائحة
الاولاد. ورائحة المنثور كرائحة الاصدقاء.

قال: فأخبرني عن رائحة الجنة.

قال: اذا جمعت بين رائحة الشراب الخسروانى والتفاح الشامى والورد الفارسى والشاهسفرم
السمرقندى والاترج الطبرى والنرجس المسكى والبنفسج الاصفهانى والزعفران القمى والبونى والنيلوفر
السيروانى و(الند) المثلث بالعود الهندى والمسك التبتى والعنبر الشجرى لم تعدم رائحة الجنة التي وعد
المتقون.

قال: فأخبرني عن اطيب السماع.

قال: ما اشبه نطق وتره الغناء وغناؤه نطق الوتر.

[قال مؤلف الكتاب ومن هذا المعنى اخذ عبيدالله بن عبدالله بن طاهر:

يا صاح هلا زرتنا في مجلس حضر السرور به ونعم الحاضر

زمر المعنى فيه من احسانه والكأس دائرة وغني الزامر]

قال: فصّل هذه الجملة.

قال: البربط بأربعة أوتار والصنج المهيا والطنبور المسوّى والمزمار الاوحد والدستان الاصبهانى والغناء النهاوندى وچكاوك النيسابورى وكل غناء لا يخرج من تحت السبال.

قال: فأخبرني عن اطيب الماء والذو.

قال: جلجلة الجليد فى الخنزف الجديد على العطش الشديد.

قال: فأخبرني عن انعم اللباس.

قال: اما فى الربيع فالشاهجانى والديقى. واما فى الصيف فالتوّزى والشطوى. واما فى الخريف فالمنير الرازى والملحم المروزى. واما فى الشتاء فالخنز والحواصل، وفى شدة البرد خنز مبطن بخز بينهما قز.

قال: فأخبرني عن اوطاء الفرش.

قال: برادع الدياج المحشوة بالريش يظهر بينهما⁺).

قال: فأخبرني عن احسن النساء واشهاهن.

قال: من يقبلها القلب ويجبها وتشتهيها النفس وخيرهن من كانت بين الصغر والكبر والطول والقصر، والهزل والسمن، مليحة القد، جميلة الوجه، حلوة الجملة، مستوية الجبهة، مقوسة الحاجبين، ملوذة العينين، معتدلة الانف، دقيقة الشفتين، وعقيقتيهما ضيقة الفم، لؤلؤية الثغر، حسنة الضحك، مدورة الذقن، ابريقية العنق، رمانية اللون، حريرية البشرة، حالكة الشعر، تفاحية الثديين، زنبورية الخصر، لطيفة البطن، مدهنية السرة، ضخمة العجيزة، صغيرة القدم، طيبة الرائحة، رخيمة الصوت، قليلة الكلام، كثيرة الحياء.

فضحك الملك. وقال: زهازه!

(وامر) فأعطى اثني عشر الف مثقال فضة. وزيد تقريبا واکرامها واختصاصا.

Persian version:

آورده اند که: پرویز را ندیمی بود که او را خوش آرزو خواندندی؛ و پرویز او را به خود نزدیک گردانیده بود و پیوسته از وی سؤالها کردی و جوابها شنیدی.

روزی از وی پرسید که: از همه طعامها کدام خوشتر و موافقتر مر طبع را؟

گفت: آنک در تندرستی و ایمنی (/ آمنی) و شادی با دیدارِ دوستان به گرسنگی خورده آید.

پرویز گفت که: به گوی که از گوشتها کدام خوشتر؟

گفت: گوشتِ برهٔ دوماهه بعد از آن که دو ماه چریده باشد، چون او را در میانِ سنگِ تافته بریان کنند.

پرویز گفت: نیکو گفتی. مر به گوی که از اطایبِ اطعمه چه چیز خوشتر؟

گفت: المح بالمش. زردهٔ بیضه که با مغزِ استخوان خایگینه سازند.

پرویز گفت: از گوشتها مرغ کدام لذیذتر؟

گفت: سینۀ تذرو و کبک فربه (/ قوی) و کبوتریچگانِ (/ بچهٔ) پرورده و ماکیانِ جوانِ تازه کی به گال و شهدانه و روغنِ زیت غذا یافته باشند.

پرویز گفت: صواب گفتی. از ترشیهها چه چیز بهتر؟

گفت: گوشتِ گوساله که با سرکهٔ کهن و سپندان آبکامه سازند.

پرویز گفت: از شکاریها کدام لذیذتر؟

گفت: گوشتِ آهوبرهٔ فربه شرحه کرده که آن را با سرکه و سپندان و شبت و کرویا و سیر و زیره به کوبند و با دنبۀ بره تباهه کنند.

پرویز گفت: دور نیست. (گفت) از حلواها مرا خبر کن.

گفت: آنچه از شکر طبرزد با نشاستهٔ برنج و اندکی شیرِ گوسپند و روغنِ پیهِ آهو سازند، و یا گوزینه که از جوزِ تر و روغنِ بادام جلاب کنند و یک روز به مانند، و یا لوزینه که از شکر طبرزد و بادام مقشر که با پوست آن را بریان کنند، پس پوستِ آن را جدا کنند و به سازند و به گلاب و کافور آن را معطر کنند.

پرویز گفت: نیکو گفتی. از شرابها مرا خبر کن.

گفت: شرابِ انگوریِ یاقوت رنگ کی کهن شده باشد و صاف گشته. و از انواعِ آن هیچ چیز بهتر از قطربلی یا سوری نیست.

پرویز گفت: از نقلها کدام نیکوتر؟

گفت: بادامِ مغز بریان کرده که بر نمک آب گذشته باشد با شکر طبرزد با مغزِ جوزِ هندی تازه، یا اناردانه که به گلاب معطر کرده باشند، یا سیبِ شامی، با آنک هیچ چیز اولیتر از حمّاض ترنج طبری نه باشد.

پرویز گفت: از مشمومات چه چیز خوشتر؟

گفت: شاهسپرغمی کی به گلاب آن را بخور داده باشند و چون دسته بندند، قطره ئی چند شراب در روی او دمنند و خرقة به گلاب تر کرده در روی او کشند. پس ساعتی آن را به مهب شمال نهند؛ یا دسته بنفشه طبری که قطعه ئی عنبر در کام او نهند؛ و یا شاخی نیلوفر بغدادی که اندکی مشک در دهان او نهاده باشند؛ و یا شکوفه باقلی بصری که با کافور آن را مددی داده باشند.

پرویز گفت: خوب گفتی. اکنون به گوی که بوی ریاحین بر چه مراتب است؟

گفت: از نرگس بوی جوانی آید. و از گل بوی معشوق آید. و از شاهسپرغم بوی بچگان آید.

پرویز گفت: نیکو گفتی. اکنون بیان کن که خوشتر و دلگشایتر (/ دلکشتر) از سماعها کدام است؟

گفت: آنچه رود موافقِ سرود آید، و سرود موافقِ رود. و آن بریطِ چهار بریشم باشد، و چنگ ساخته، و نای عراقی. در جمله هر سماعی کی به اعتدال بود سببِ طرب باشد.

پرویز گفت: از زنان کدام بهتر؟

گفت: آنچه قالب و قلب او را قبول کند، و نفس او را آرزو برد. و بهتر ایشان آن باشد کی در سن از کودکی گذشته باشد و به جوانی نه رسیده باشد. و بالای وی میان درازی و کوتاهی باشد. و چنان فربه نه باشد کی حرکت به دشواری کند، و چنان نزار نه باشد که باریک نماید و در چشم در نیاید. و باید کی راستبالا و خوشرفتار و شیرینگفتار باشد. کمانِ ابروش به تیرِ غمزه هدف از دلها عاشقان سازد. اگر برخیزد از سبکی اعالی به پرد، و اگر به ایستد از گرانی اسافل به نشیند. *يَكَاذُ عِنْدَ الْقِيَامِ يُعْذِبُهَا*. و شاید کی با این جمال و کمال خوشآواز و کمسخن و شرمسار باشد.

چون این فصول پرویز از ندیمِ خود به شنید، در تقریب و ترحیبِ او بیفزود، و او را
دوازده هزار درمسنگ نقره خالص انعام فرمود.